

Sources du cours de Rav Abdelhak - Paracha Chéla'h Lekha

מקורות פרשת שלח

1/ מדרש :

שלח לך !

אע"פ שאמר הקב"ה למשה שלח לך
לא היה מן הקב"ה שילכו,
למה ?

שכבר אמר להם הקב"ה שבחה של ארץ ישראל
שנאמר כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה,

-ועד שהם במצרים אמר להם
וְאַרְדְּ לְהַצִּילוֹ | מִיַּד מִצְרַיִם וְלַהֲעֵלְתוֹ מִן־הָאָרֶץ הַהוּא
אֶל־ אֶרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה
אֶל־ אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ

ומה שלח לך ?

לפי שבאותה שעה
נתקרבו ישראל אצל משה
שנאמר ותקרבוני אלי כלכם,

זה שאמר הכתוב
וימאנו לשמוע
ולא זכרו נפלאותיך,

אלא אמרו
נשלחה אנשים לפנינו
שלא האמינו בתורתו,

אמר רבי יהושע
למה היו דומין ?
למלך שזימן לבנו אשה נאה
בת טובים ועשירה,

א"ל המלך
זמנתי לך אשה בת טובים ועשירה אין כמותה בעולם,

א"ל הבן
אלך ואראה אותה
שלא היה מאמין לאביו,

מיד הוקשה הדבר והרע לאביו

אמר אביו
מה אעשה ?
אם אומר לו איני מראה אותה לך עכשיו

הוא אומר כעורה היא
לפיכך לא רצה להראותה,

לסוף אמר לו
ראה אותה
ותדע שלא כחשתי לך,

ובשביל שלא האמנת לי
קונס אני אותך
שאינ אתה רואה אותה בביתך
אלא לבנך אני נותנה.

וכך הקב"ה אמר לישראל
טובה היא,
ולא האמינו
אלא אמרו נשלחה אנשים,

אמר הקדוש ברוך הוא
אם מעכב אני עליהם הם אומרים לפי שאינה טובה לא הראה,
אלא יראו אותה

ובשבעה
שאינ אחד מהם נכנס לתוכה
אלא לבניהם אני נותנה,

— כיון שאמרו למשה
נשלחה אנשים,
התחיל משה עומד ותוהה

אמר אי אפשר לי לעשות דבר עד שאמלך בהקב"ה,
הלך ונמלך
ואמר ליה כך וכך מבקשין בניך,

אמר לו הקב"ה אני איני צריך שנאמר ידע מה בחשוכא,

אלא אם בקשת
שלח לך לעצמך
שנאמר שלח לך.

אמרו ישראל :
משה רבינו :
נשלחה אנשים לפנינו !

אמר להם : למה ?

אמרו לו :

שכבר הבטיחנו הקב"ה ואמר לנו שאנו נכנסים לארץ כנען
ויורשין כל טוב
שנאמר "ובתים מלאים כל טוב",

והרי שמעו שאנו נכנסים והם עושין בהן בתי מטמוניות

אם מטמינים הן את ממונם

ואנו נכנסין ולא נמצא כלום
נמצא דברו של הקב"ה בטל !,

אלא ילכו מרגלים לפנינו,
"ויראו" לנו את הארץ
אין כתיב כאן
אלא "ויחפרו" לנו את הארץ

ילכו ויעמדו על מה שחפרו בארץ,

כיון ששמע כן נלכד בידן
שנאמר וייטב בעיני הדבר,

זהו שאמר הכתוב
וישימו באלהים כסלם.

ורבותינו אמרו טפשותן
שנאמר הכסיל חובק את ידיו,

2/ היצר הרע יודע שאינו יכול להסית לחטא באופן ישיר
-אז הוא "מכשיר" את העבירה
ונותן לה "צורה של מצוה"

-ואח"כ "כיון עבר אדם עבירה ושנה בה נעשית לו כהיתר (קידושין כ)

3/ לכן נפלו עם ישראל בטעות הזאת

-וגם המרגלים עצמם שהוציאו דיבת הארץ - לפי השפת אמת :
משום שחשבו שיותר טוב שישראל יישארו במדבר, מנותקים מן הגשמיות
כדי לעבוד את השם

- בקשר ישיר ותמידי עם בורא עולם : שהרי המן ירד ישר מן השמים-והיה נס באר מרים-וענני כבוד
-כי בארץ ישראל יש סכנה רוחנית כשאיש תחת גפנו ותחת תאנתו

3/ משה רבינו נכשל במי מריבה

י-ויקהלו משה ואהרן את-הקהל אל-פני הסלע ויאמר להם שמעו-נא המלרים המן-הסלע הזה נוציא לכם
מים:

יא- וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת- יָדוֹ וַיַּךְ אֶת- הַסֵּלַע בְּמַטְּהוֹ פְּעָמָיִם וַיֵּצְאוּ מֵיָם רַבִּים וַתִּשָּׁתּוּ הָעֵדָה וּבָעִירָם:
יב-וַיֹּאמֶר הַשֵּׁם אֶל- מֹשֶׁה וְאַל- אַהֲרֹן יַעַן לֹא- הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת-
הַקֶּהֱל הַזֶּה אֶל- הָאָרֶץ אֲשֶׁר- נָתַתִּי לָהֶם:

רש"י הקדוש :

המן הסלע הזה נוציא. לפי שלא היו מכירין אותו, לפי שהלך הסלע וישב לו בין הסלעים כשנסתלק הבר, והיו ישראל אומרים להם מה לכם מאיזה סלע תוציאו לנו מים, לכך אמר להם המורים, סרבנים, לשון יוני שוטים, מורים את מוריהם, המן הסלע הזה שלא נצטוינו עליו נוציא לכם מים:
המן הסלע הזה נוציא. לפי שלא היו מכירין אותו, לפי שהלך הסלע וישב לו בין הסלעים כשנסתלק הבר, והיו ישראל אומרים להם מה לכם מאיזה סלע תוציאו לנו מים, לכך אמר להם המורים, סרבנים, לשון יוני שוטים, מורים את מוריהם, המן הסלע הזה שלא נצטוינו עליו נוציא לכם מים:

משה רבינו עבר על ציווי השם כי הוא לא רצה חילול השם - ודוקא מזה יצא חילול השם

4/ חזקיה המלך לא התחתן-ונגזר עליו עונש מיתה - למה עונש כ"כ חמור ?

5/ וַיְהִי בְּנֵי- יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מִקְוֵשׁ עֵצִים בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת:
מחלוקת רבי עקיבא ורבי יהודה בן בתירא : מי היה המקושש עצים ?

ת"ר מקושש זה צלפחד וכן הוא אומר ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש וגו' ולהלן הוא אומר אבינו מת במדבר מה להלן צלפחד אף כן צלפחד דברי ר' עקיבא אמר לו ר' יהודה בן בתירא עקיבא בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין אם כדבריך התורה כיסתו ואתה מגלה אותו ואם לאו אתה מוציא לעז על אותו צדיק

למה רבי עקיבא גילה אותו ?
תוספות בבא בתרא (דף קי"ט):

צלפחד היינו מקושש, ומעשה המקושש היה בתחלת ארבעים מיד אחר מעשה מרגלים, דאמר במדרש : דלשם שמים נתכוין !
-שהיו אומרים ישראל כיון שנגזר עליהן שלא ליכנס לארץ ממעשה מרגלים, שוב אין מחויבין במצות. עמד וחילל שבת כדי שיהרג, ויראו אחרים.

6/ זאת חוקת התורה

האור החיים הקדוש : למה לא חוקת "הטהרה" או "הפרה" ?
-אור החיים הקדוש : זאת חקת התורה. צריך לדעת למה כינה למצוה זו שם כללות התורה, שהיה לו לומר זאת זאת חקת הטומאה או חקת הטהרה כדרך אומרו (שמות יב) זאת חקת הפסח,

ובדרך רמז ירצה באומרו חקת התורה שאם יקיימו מצוה זו הגם היותה חוקה בלא טעם מעלה עליהם הכתוב כאלו קיימו התורה אשר צוה ה' לאמר, כי קיום המצוה בלא טעם יגיד הצדקת האמונה והסכמת הנפש לקיים כל מצות הבורא וזה לך האות, ואולי כי לטעם זה רצה ה' שתתמסר להם המצוה בדרך חקה: עכ"ל

לפי שהמקיים מצווה זו כאילו קיים כל התורה כולה
-כי הקב"ה הסתיר טעמה של מצווה זו כדי להראות שגם כשלא מבינים מקיימים ואז גם המצוות המובנות, מקיימים אותן מתוך קבלת עול מלכות שמים כעבד העובד את מלכו באמונה

7/ הקיום של עם ישראל בזכות העקידה

מה המיוחד בה ? הרי כמה עקידות היו במשך הדורות !?
- אלא היה כאן, חוץ מההקרבה מבחינה ריגשית גם ביטול השכל האנושי

כי, אתמול אמרת לי "כי ביצחק יקרא לך זרע"...והיום "העלהו לי לעולה

-ולפי הגר"א הנסיון היה שעיי"ז כל הבעלי תשובה יברחו, כשיראו שגם הוא מקריב ושוחט את בנו, כמו שהם
היו מקריבים למולך !
-והרי הוא לימד לכולם שהקב"ה לא דורש דברים כאלה , אלא רק להודות לו על בריותיו

8 / זמירות היו לי חוקיך בבית מגוריי
פירוש האלשיך הקדוש

זמירות היו לי כו' כשהיו רשעים עוזבי תורתך שהם הקשים מכלם רודפים אותי והייתי נחבא בבית מגורים
והייתי ירא כי אין הוא ית' מסלק הבחירה וקשה לינצל מהם על כן נסיתי לעסוק בחוקי ה' עד שזמירות היו לי
חקיך בבית מגורי ופחדתי באמור כי כאשר הם משוללי טעם כך גם שאין טעם לינצל מבעלי בחירה זכותם
יצילני: